

การจัดความยากจนตามแนวคิดเศรษฐกิจ BCG: การยกระดับเศรษฐกิจครัวเรือน (Household economic well-being advancement by BCG Model)

สมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่สิบห้า ได้พิจารณารายงาน เรื่อง การจัดความยากจนตามแนวคิดเศรษฐกิจ BCG: การยกระดับเศรษฐกิจครัวเรือน^๑

ตระหนักว่า สภาวะความยากจนของครัวเรือนกลุ่มฐานราก ครอบคลุมถึงมิติอื่นๆ ที่ไม่ใช่เฉพาะด้านรายได้ แต่ยังครอบคลุมความยากจนจากการขาดโอกาสในการเข้าถึงปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต อันเกิดจากตัวบุคคล และโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น การขาดแคลนที่อยู่อาศัย การขาดโอกาสทางการศึกษา ขาดโอกาสการเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุข สวัสดิการและบริการภาครัฐ ตลอดจนการตกอยู่ในความเสี่ยงต่างๆ ซึ่งมีความหลากหลายและแตกต่างกันไปตามบริบทพื้นที่ และจำเป็นที่จะต้องจัดทำข้อมูลคนจนที่มีความถูกต้องแม่นยำ และสร้างความเข้าใจให้ตรงกันระหว่างหน่วยงานทุกภาคส่วน เพื่อให้สามารถออกแบบแก้ไขปัญหาระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติ รวมถึงระบบการติดตามตัวชี้วัดที่มีประสิทธิภาพ ทันท่วงที และมีส่วนร่วมในการติดตามของภาคประชาสังคม

รับทราบว่า มีหลายหน่วยงาน หลายเครือข่าย ที่มีบทบาทรับผิดชอบในการวางแผนและดำเนินการจัดความยากจน ยกระดับเศรษฐกิจครัวเรือนและคุณภาพชีวิตของประชาชนกลุ่มฐานราก รวมถึงการบริหารจัดการของภาครัฐนั้นมีหน่วยงานในระดับภูมิภาค ท้องถิ่น และท้องที่ ซึ่งมีความเข้าใจบริบทของพื้นที่ และเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ รวมถึงบูรณาการการดำเนินงานของภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่

ชื่นชมว่า ที่ผ่านมาภาครัฐได้เป็นเจ้าภาพในการบูรณาการการดำเนินการจัดความยากจน มีการกำหนดนโยบายระดับชาติ การจัดทำฐานข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform: TPMAP) ข้อมูลคนจนได้ถูกนำมาใช้ในการออกแบบวางแผนแก้ไขปัญหาความยากจนรายประเด็นและรายครัวเรือน ซึ่งทำให้การแก้ปัญหาตรงกับกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น สามารถออกแบบนโยบายและโครงการในการแก้ปัญหาให้ตรงกับความต้องการหรือสอดคล้องกับสภาพปัญหาได้มากขึ้นเทียบกับในอดีตที่ผ่านมา รวมทั้งการจัดให้มีกลไกศูนย์อำนวยการจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ศจพ.) ในระดับพื้นที่ โดยให้ทุกจังหวัดใช้ข้อมูลจากระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (TPMAP) ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนได้รับการแก้ไข ผ่านการวิเคราะห์ปัญหาและการจัดทำแผนระดับชุมชนและระดับครัวเรือน รวมถึงให้ความสำคัญกับการสร้างการรับรู้ สื่อสาร ประชาสัมพันธ์ ทุกช่องทาง ขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความยากจนให้เข้าถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย

หวังใยว่า การทำงานอาจมีการทับซ้อนกันระหว่างหน่วยงานและข้อมูลในระบบฐานข้อมูลคนจนอาจยังมีความไม่ถูกต้องแม่นยำและไม่เป็นที่เข้าใจตรงกัน โดยเฉพาะการจำแนกคนจนเป้าหมาย ทั้งที่เป็นคนจนนอกระบบ

^๑เอกสารสมัชชาสุขภาพ ๑๕ / หลัก ๑

และคนจนที่ยังตกสำรวจ รวมทั้งการนำข้อมูลคนจนที่พ้นเส้นขีดความยากจนแล้วออกจากระบบ ทำให้การแก้ไข ปัญหาความยากจนยังไม่ประสบผลสัมฤทธิ์เท่าที่ควร จึงจำเป็นต้องมีการบูรณาการข้อมูลกันอย่างเป็นระบบ และ วางแผนดำเนินการแก้ไขปัญหาความยากจนร่วมกันอย่างบูรณาการภายใต้การมีส่วนร่วมของท้องถิ่นและชุมชน รวมถึงต้องมีข้อมูลสำหรับการติดตามประเมินผลอย่างทันการณ์ มีประสิทธิภาพ ประกอบกับกระบวนการทาง นโยบายที่ต้องสร้างการมีส่วนร่วมและบูรณาการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคเอกชน ภาค ประชาสังคม และภาคประชาชน ในการส่งเสริมศักยภาพของชุมชนให้สามารถเกิดความเข้มแข็ง สามารถยืนหยัด ด้วยตนเองได้ภายหลังที่โครงการภาครัฐถอนตัวออกมาแล้ว จึงจำเป็นที่จะต้องอาศัยกลไกในท้องถิ่นและชุมชนเข้า มาช่วยเสริม ไม่ว่าจะเป็นการทำงานในรูปแบบพี่เลี้ยง หรือเครือข่ายชุมชน มุ่งเน้นให้เกิดเป็นพลังพลเมืองตื่นรู้ โดย ให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมรวมทั้ง ชุมชน องค์กรและภาคีในพื้นที่ ในการขับเคลื่อนแบบบูรณาการข้ามประเด็นไปสู่ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม

รับทราบและสนับสนุน แนวคิดโมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน Bio-Circular-Green Economy: BCG Model ที่เน้นการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างมีคุณภาพ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สร้างความเข้มแข็งจาก ภายใน โดยนำจุดแข็งด้านความหลากหลายทางชีวภาพและความหลากหลายทางวัฒนธรรมของประเทศและพื้นที่ มาเติมเต็มด้วยองค์ความรู้ การบริหารจัดการ นวัตกรรม และเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มในห่วงโซ่ การผลิตสินค้าและบริการ ที่กระจายโอกาสในการสร้างงาน สร้างรายได้ และพัฒนาธุรกิจใหม่ๆ ในระดับพื้นที่ ชุมชน และประชาชนกลุ่มฐานราก โดยคำนึงถึงการลดความเหลื่อมล้ำของประชาชนที่ขาดโอกาสด้านการเข้าถึง บริการของรัฐหรือสวัสดิการจากภาครัฐ

ตระหนักว่า โมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน Bio-Circular-Green Economy: BCG Model และร่าง แผนปฏิบัติการด้านการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. ๒๕๖๔ – ๒๕๗๐ มีความสำคัญต่อการยกระดับเศรษฐกิจครัวเรือน ทั้งนี้ การนำไปปฏิบัติต้องคำนึงถึงการพัฒนาที่นำไปสู่ความยั่งยืนทั้ง ในระดับสังคมและระดับชุมชน ตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) และไม่ขัดแย้งกับมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติที่ผ่านมา

ตระหนักว่า เครือข่ายสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ มีความห่วงกังวลเรื่องการตีความแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG และ (ร่าง) แผนปฏิบัติการด้านการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. ๒๕๖๔ - ๒๕๗๐ ที่อาจมีแนวโน้มจะนำไปสู่การพัฒนาที่ไม่ยั่งยืนทั้งในระดับสังคมและระดับชุมชน โดยอาจมีบางประเด็นที่ขัดต่อมติ สมัชชาสุขภาพแห่งชาติที่ผ่านมา อาทิ ประเด็นเรื่องความพยายามแก้ไข พ.ร.บ. คุ้มครองพันธุ์พืช เพื่อหวังคุ้มครอง พันธุ์พืชพื้นเมืองที่ปรับปรุงโดยไม่แบ่งปันผลประโยชน์และห้ามเกษตรกรเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ปลูกต่อ ประเด็น พ.ร.บ. ความปลอดภัยทางชีวภาพ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการปลูกพืช GMO ที่อาจส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยทาง ชีวภาพของสังคมไทยและเกษตรกร ประเด็นการเปิดโอกาสให้มีการนำเข้าขยะ โดยอ้างเรื่องกากอุตสาหกรรมใช้ ใหม่ ที่อาจส่งผลให้มีขยะอันตรายและขยะพลาสติกนำเข้ามาในประเทศไทย จนมีผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่นใน หลายจังหวัด ประเด็นการใช้ทรัพยากรที่ดิน จากการให้ทุนเช่าพื้นที่ป่าและการขายคาร์บอนเครดิต ประเด็น ศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (Medical Hub) ที่มุ่งเน้นในเรื่องการรักษาพยาบาล (treatment) แทนที่จะมุ่งเน้น เรื่อง Wellness ตามที่ประชาสัมพันธ์ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อภาวะสมองไหลในระบบบริการสุขภาพของประเทศ ได้

เห็นว่า นโยบายสาธารณะ “การขจัดความยากจนตามแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน Bio-Circular-Green Economy: BCG Model: การยกระดับเศรษฐกิจครัวเรือน” จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ความอยู่ดี มีสุขของคนไทย โดยเป็นการพัฒนาการอย่างมีคุณภาพทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและสิ่งแวดล้อม ควบคู่ไปกับการรักษาเอกลักษณ์ของความเป็นไทย อนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า พอเพียง ผ่านการสร้างจิตสำนึกให้คนไทยตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องปรับเปลี่ยนกระบวนความคิด ทักษะและกระบวนการทำงาน ให้เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงระบบบริหารจัดการประเทศที่มุ่งสู่ประสิทธิภาพ และมีคุณภาพ โดยมีความสามารถเลือกใช้ความรู้และเทคโนโลยีอย่างคุ้มค่า และเหมาะสมตามบริบทและต้นทุนทรัพยากรของชุมชน ส่งเสริมให้ครัวเรือนมีระบบภูมิคุ้มกันที่ดี และมีความยืดหยุ่นที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

ชื่นชม กระบวนการสมัชชาสุขภาพจังหวัดสกลนคร ในการพัฒนาต้นแบบนโยบายสาธารณะ “การขจัดความยากจนตามแนวคิดเศรษฐกิจ BCG: การยกระดับเศรษฐกิจครัวเรือน”

จึงเห็นขอต่อกรอบทิศทางนโยบาย (Policy Statement) ดังนี้

นโยบายสาธารณะนี้มุ่งเน้นให้ทุกภาคส่วนและทุกระดับของสังคม ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมและภาคประชาชนมีความรู้ รู้เท่าทันและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความยากจนที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยเสนอแนะแนวทางการบูรณาการในเชิงระบบ โครงสร้าง และประเด็นที่มีความแตกต่างกันไปตามบริบทของพื้นที่ ผ่านการประยุกต์ใช้แนวคิดโมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน Bio-Circular-Green Economy: BCG Model ที่เป็นการนำองค์ความรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีอย่างครบวงจร มาหนุนเสริมทุนทางธรรมชาติ ทุนทางศาสนา ความเชื่อ และวัฒนธรรม โดยไม่ขัดกับมิติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติที่ผ่านมา เพื่อสร้างโอกาสในการยกระดับเศรษฐกิจครัวเรือนฐานราก มุ่งเน้นในเรื่องความสามารถด้านการบริหารการเงินโดยการเพิ่มรายได้และลดรายจ่าย โดยใช้ ๑. การพัฒนาระบบบริหารจัดการข้อมูลคนจนแบบแม่นยำและมุ่งเป้าควบคู่ไปกับการค้นหาสาเหตุความยากจน ๒. การบูรณาการกลไกการทำงาน การขจัดความยากจนในระดับพื้นที่ ตามแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน Bio-Circular-Green Economy: BCG Model ๓. การเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์ พัฒนาทักษะอาชีพ สร้างผู้ประกอบการ BCG แก่จนและชุมชน BCG และ ๔. การปรับโครงสร้างการบริหารและกลไกสนับสนุนเพื่อกระจายโอกาสสู่กลุ่มฐานราก โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมและความรับผิดชอบต่อสังคมของทุกภาคส่วน ก่อให้เกิดเครือข่ายพลังของภาคประชาชนที่นำไปสู่การปรับเปลี่ยนวิธีคิดและพฤติกรรมใหม่ ตลอดจนแนวทางการทำงานที่นำไปสู่การสร้างเสริมสุขภาพและภาวะแวดล้อม สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ การศึกษาและสังคม มุ่งเน้นการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในระดับสังคมและชุมชน ตอบใจทย์การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำของประเทศ เพื่อให้เกิดการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตครัวเรือน ขจัดความยากจนข้ามรุ่น และการขับเคลื่อนสู่เป้าหมายการจัดการในเชิงระบบ ทั้งนี้ การตีความแนวคิดเศรษฐกิจ BCG และการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการฯ จะต้องไม่นำไปสู่การพัฒนาที่ไม่ยั่งยืนทั้งในระดับสังคมและระดับชุมชน สอดรับกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นหลักสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย

โดยมีสาระสำคัญประกอบรอบทิศทางนโยบาย ดังนี้

๑. การพัฒนาระบบบริหารจัดการข้อมูลคนจนแบบแม่นยำและมุ่งเป้าควบคู่ไปกับการค้นหาสาเหตุความยากจน

๑.๑ กำหนดนิยามและเกณฑ์บ่งชี้ลักษณะของบุคคล ศักยภาพ และฐานะทางเศรษฐกิจสังคมที่ชัดเจน เนื่องจากการจัดเกณฑ์คนจนของแต่ละหน่วยงานที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดความไม่ชัดเจนและทับซ้อนของคำนิยาม ความยากจนที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมและโครงการต่างๆ ตามงบประมาณของภาครัฐ ทั้งในเชิงความหมาย ขอบเขต และทิศทางในการดำเนินการจัดการคนจนในระดับต่างๆ เพื่อให้มีความเข้าใจที่ตรงกันทุกภาคส่วนซึ่งจะมีผลต่อประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และผลสัมฤทธิ์ต่อไป

๑.๒ ปรับปรุงและพัฒนาต่อยอดฐานข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platform: TPMAP) ให้ถูกต้องแม่นยำ เป็นระบบข้อมูลที่แสดงทั้งปัญหาและทุนศักยภาพในการดำรงชีพคนจน ๕ ด้าน ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนสังคม ทุนการเงิน ทุนกายภาพ ทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งจัดให้มีการสำรวจ และสอบทานข้อมูลคนจนร่วมกัน โดยเป็นไปในรูปแบบคณะทำงานที่มาจากภาควิชาการและภาคประชาสังคมในพื้นที่ไปสำรวจ ทวนสอบข้อมูลจากสภาพความเป็นจริงแบบการตรวจสอบสามเส้า (triangulation) ทั้งจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลที่แท้จริง และเป็นการเสริมพลังบวก (empowerment) ในการพัฒนาและขับเคลื่อนนโยบายตามความต้องการของพื้นที่ มีการนำเสนอข้อมูลหลักฐานเชิงประจักษ์ในการชี้เป้าที่ลงลึกได้ถึงระดับครัวเรือน หรือบุคคล เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ตรงตามความเป็นจริง ก่อนนำเข้าสู่ระบบฐานข้อมูลคนจน เพื่อหาคนจนเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือเร่งด่วน หรือส่งต่อระบบสวัสดิการภาครัฐที่เหมาะสม รวมทั้งการแก้ไขระบบโครงสร้างพื้นฐานที่ขัดขวางโอกาสการก้าวข้ามความยากจน มีการพัฒนาเป็นฐานข้อมูลความยากจนรายครัวเรือน (family profile) และฐานข้อมูลคนจนของหมู่บ้าน (village profile) โดยกระบวนการสอบทานข้อมูลอาจจะใช้กลไก ศจพ.อ. ร่วมกับกลไกภายในชุมชน ที่เปิดโอกาสให้ผู้นำชุมชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วม นอกจากนี้ ยังช่วยบรรเทาปัญหาความซ้ำซ้อนของการรับสวัสดิการ รวมทั้งปัญหา “ภาวะ รั่วไหล” ในคนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายแต่ได้รับสวัสดิการ และ “ภาวะตกหล่น” หรือการเข้าไม่ถึงกลุ่มเป้าหมายที่แท้จริง ระบบนี้สามารถช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องบริหารจัดการพัฒนาคนได้ตลอดในทุกช่วงวัย ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาได้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่มากขึ้น และสอดคล้องกับบริบทและศักยภาพของแต่ละพื้นที่

๑.๓ จัดทำรายงานข้อมูลคนจน และแสดงผลการดำเนินงานเชิงพื้นที่ในรูปแบบ dashboard โดยบูรณาการเชื่อมโยงข้อมูลจากหน่วยงานและเครือข่ายต่างๆ รวมทั้งเชื่อมโยงกับข้อมูลเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ให้สามารถเข้าถึงได้แบบเปิด (open data) โดยเปิดเผยข้อมูลให้เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาคส่วนต่างๆ และสถาบันการศึกษาสามารถเข้าถึงข้อมูลเบื้องต้นที่ผ่านการวิเคราะห์มาแล้ว เพื่อแจ้งแก้ไขปรับปรุงข้อมูลให้ตรงตามข้อเท็จจริงในพื้นที่ ช่วยตรวจสอบความคืบหน้าของการดำเนินงาน รวมทั้งสามารถนำข้อมูลที่ผ่านการสอบทานแล้ว (verified data) ไปวางแผนการพัฒนาแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสมต่อไป และจะเป็นประโยชน์ในการนำไปสู่การพัฒนาในมิติอื่นๆ นอกเหนือจากความยากจน

๒. การบูรณาการกลไกการทำงานการจัดความยากจนในระดับพื้นที่ ตามแนวคิดเศรษฐกิจ BCG

๒.๑ กำหนดให้การขับเคลื่อนการจัดความยากจน ตามแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน Bio-Circular-Green Economy: BCG Model เป็นระเบียบวาระแห่งชาติ และระเบียบวาระการพัฒนาจังหวัด ให้

ความสำคัญกับการส่งต่อผลประโยชน์สู่ชุมชน และขับเคลื่อนโดยกลไกการทำงานแบบพหุภาคี (multi-sectoral actions) ผ่านการผสมผสานพลังภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน

๒.๒ จัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาแบบมุ่งเป้าและแผนปฏิบัติการขจัดความยากจนในระดับจังหวัดเป็นการเฉพาะ บูรณาการกลไกการส่งต่อความช่วยเหลือกลุ่มคนยากจน กลุ่มเปราะบาง กลุ่มคนพิการ และกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางสังคมอื่นๆ เข้าสู่ระบบสวัสดิการของรัฐ และโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต เชื่อมโยงกลุ่มที่มีศักยภาพสู่การสร้างงาน สร้างรายได้ โดยบทบาทในการขจัดความยากจนควรถูกกระจายไปในหน่วยงานในทุกกระทรวงและทุกระดับตามภารกิจ (function) ที่รับผิดชอบ เน้นการบูรณาการหน่วยงานในท้องถิ่น และท้องที่ เปิดโอกาสให้ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการออกแบบนโยบาย กำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัดที่มุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนา และวิธีการบรรลุเป้าหมายในการขจัดความยากจนที่สอดคล้องกับความต้องการ ศักยภาพและอัตลักษณ์ของพื้นที่ เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ และมีการกำหนดตัวชี้วัดร่วม (joint KPIs) ซึ่งจะเป็เครื่องมือสำคัญในการบูรณาการของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการกำหนดตัวชี้วัดที่สะท้อนถึงความสำเร็จและผลกระทบที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

๒.๓ เสนอให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นเจ้าภาพ ในการบูรณาการการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยประสานการดำเนินงานและเชื่อมโยงร่วมกับกลไกที่มีอยู่เดิม เช่น ศจพ.จ. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบพิเศษ คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ (พชอ.) คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน จัดทำโครงการปฏิบัติการแก้ความยากจนร่วมกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยมีระบบการทำงานที่มีความยืดหยุ่น คล่องตัวในการทำงานเชิงพื้นที่ โดยเฉพาะการให้บทบาท ความรับผิดชอบ และการจัดสรรงบประมาณ และจัดให้มีการติดตามประเมินผลแบบเสริมพลังต่อการดำเนินงานการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยมีการรายงานผลการดำเนินงานทุกไตรมาสต่อคณะรัฐมนตรีตามระบบราชการ

๓. การเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์ พัฒนาทักษะอาชีพ สร้างผู้ประกอบการ BCG แก่จน และชุมชน BCG

๓.๑ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตเกี่ยวกับแนวทางของโมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน Bio-Circular-Green Economy: BCG Model โดยส่งเสริมให้มีการรับรู้ เรียนรู้ และเข้าใจแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน Bio-Circular-Green Economy: BCG Model บนฐานวัฒนธรรม และธรรมชาติ รวมถึงสนับสนุนให้บุคคลมีศักยภาพในการจัดการสุขภาพตนเอง

๓.๒ สนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการให้คำแนะนำ ฝึกอบรม บ่มเพาะพัฒนาทักษะด้านต่างๆ สำหรับคนจนขาดโอกาส/อ่อนไหว เช่น การสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพ (health literacy) ความรู้ทางการเงิน (financial literacy) ความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (digital literacy) และทักษะความเป็นผู้ประกอบการ (entrepreneurial skills)

๓.๓ จัดให้มีศูนย์พัฒนาทักษะอาชีพและบ่มเพาะผู้ประกอบการ BCG แก่จน ในระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น ตามศักยภาพและความพร้อม โดยใช้สถาบันการศึกษา ในท้องถิ่น เป็นพื้นที่กลางในการฝึกอบรมเพิ่มทักษะ (new skill/upskill/reskill) รวมถึงส่งเสริมการสร้างทักษะที่หลากหลาย (multi-skill) สำหรับครัวเรือนฐานราก กลุ่มคนจน กลุ่มเปราะบาง กลุ่มคนพิการ ผู้ด้อยโอกาสทางสังคม โดยดำเนินการร่วมกับภาคเอกชนในพื้นที่ เพื่อเชื่อมโยงกับการจ้างงาน และโอกาสในการสร้างรายได้ ควบคู่ไปกับการพัฒนาระบบคุ้มครองผู้บริโภคที่เข้มแข็ง

เพื่อส่งเสริมให้เกิดการสร้างผลิตภัณฑ์และบริการที่มีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับทั้งในประเทศและสากล โดยต้องสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของชุมชน บริบทและศักยภาพของพื้นที่ร่วมด้วย รวมทั้งมีการส่งเสริมการปลูกฝังทัศนคติด้านการเอาตัวรอดและการปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์และความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสถานะสังคมเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติที่อาจจะเกิดขึ้น โดยหลักสูตรการอบรมต้องสามารถปรับเปลี่ยนและยืดหยุ่นเพื่อให้ทันต่อสถานการณ์และเทคโนโลยีในอนาคตได้

๓.๔ ส่งเสริมการยกระดับกลุ่มอาชีพ กลุ่ม OTOB นวัตกรรม ที่มีความเข้มแข็งสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชน BCG จัดทะเบียนรับรองให้มีสถานะเป็นนิติบุคคล เพื่อให้สามารถดำเนินการทางธุรกิจได้ตามเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง และสามารถเข้าถึงการสนับสนุนต่างๆ จากภาครัฐได้ เช่น แหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ ความรู้ด้านการบริหารจัดการการเงิน บัญชี ความช่วยเหลือทางเทคโนโลยี และการตลาด เป็นต้น

๓.๕ พัฒนาชุมชน BCG โดยจัดให้มี BCG Community Sandbox ที่สามารถเอื้อให้เกิดการดำเนินงานของหน่วยงานในรูปแบบ cross-function ขยายผลโครงการที่ประสบความสำเร็จ หรือออกแบบกลไกใหม่ๆ เช่น ป่าชุมชนแก๊จัน ธนาคารขยะชุมชนเศรษฐกิจหมุนเวียน (waste bank - circular community) ธนาคารต้นไม้ กองทุนพลังงานไฟฟ้าชุมชน ธนาคารน้ำใต้ดิน ธนาคารข้าว ธนาคารที่ดิน ธนาคารเมล็ดพันธุ์ และกลไกที่คล้ายกัน ท่องเที่ยวชุมชนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตลาดกลางเกษตร BCG เป็นต้น ให้เกิดเป็นธุรกิจที่เชื่อมโยงการทำงานคนจน และสร้างผู้ประกอบการ BCG ในพื้นที่ พัฒนาห่วงโซ่คุณค่าตามแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน Bio-Circular-Green Economy: BCG Model ที่สร้างโอกาสให้ครัวเรือนกลุ่มฐานราก กลุ่มเกษตรฐานรากและคนจนได้เข้ามามีส่วนร่วม (pro-poor BCG value chain) โดยมีเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) และไม่ขัดแย้งกับมิติสุขภาพแห่งชาติที่ผ่านมา

๓.๖ สนับสนุนภาคเอกชน ในพื้นที่เชื่อมโยงกลไกตลาดที่สร้างโอกาสให้ครัวเรือนกลุ่มฐานราก กลุ่มเกษตรฐานรากและคนจนได้เข้ามามีส่วนร่วม โดยเชื่อมโยงสู่ช่องทางทางการตลาดที่หลากหลาย เช่น การตลาดออนไลน์ การเชื่อมต่อกับผู้ประกอบการหรือห้างสรรพสินค้ารายใหญ่ และตลาดภาครัฐ เป็นต้น ปรับเปลี่ยนกรอบความคิด (mindset) ของการสนับสนุนส่งเสริมจาก “การผลิตนำการตลาด” เป็น “การตลาดนำการผลิต” เข้าถึงความต้องการของลูกค้า และเร่งยกระดับกรอบแนวคิดของกลุ่มชุมชน และวิสาหกิจให้มีกรอบความคิดตามคุณลักษณะของความเป็นผู้ประกอบการ (entrepreneur) ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ทั้งนี้ อาจร่วมกับหน่วยงานมหาวิทยาลัยหรือสถาบันวิจัยเพื่อให้ได้มาซึ่งการวิเคราะห์ความต้องการของตลาด ที่จะนำไปสู่การออกแบบการพัฒนาและการให้ความรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของคนในพื้นที่ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์/บริการที่มีตลาดรองรับที่ยั่งยืน

๓.๗ ส่งเสริมธุรกิจเพื่อสังคม (social enterprise) ให้สามารถเข้ามาร่วมขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ โดยขยายผลการดำเนินงานต่อจากภาครัฐ และร่วมออกแบบและพัฒนารูปแบบการดำเนินงานเพื่อความยั่งยืน

๓.๘ ส่งเสริมผู้นำการเปลี่ยนแปลง (change agent) และเยาวชน คนรุ่นใหม่ ในการเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาของพื้นที่ การพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่เป็นบุคคลที่อยู่ใกล้กับพื้นที่หรือสามารถเกาะติดกับพื้นที่ได้ระยะยาว สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน รวมถึงสามารถทำงานเชื่อมโยงข้ามหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคเอกชนได้อีกด้วย

๔. การปรับโครงสร้างการบริหารและกลไกสนับสนุนเพื่อกระจายโอกาสสู่กลุ่มฐานราก

๔.๑ สนับสนุนกลไกขององค์กรที่ไม่ใช่องค์กรของรัฐ (non-government) องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร องค์กรสาธารณประโยชน์ ภาคเอกชน ภาควิชาการ และภาคประชาสังคม เข้ามาร่วมพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืน โดยอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่หลากหลาย จัดให้มีเครื่องมือทางการเงินที่เหมาะสมมีการเพิ่มศักยภาพให้กับผู้ประกอบการในการเข้าสู่ตลาด มีการพัฒนาด้านศึกษาและการเสริมสร้างทักษะ

๔.๒ ปรับปรุงแนวทางจัดสรรงบประมาณเพื่อขจัดความยากจน ยกกระดับเศรษฐกิจฐานราก และสร้างโอกาสสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ตามแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน Bio-Circular-Green Economy: BCG Model โดยพิจารณาหลักเกณฑ์การจัดสรรงบประมาณประกอบด้วย จำนวนประชากรในจังหวัด รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปี สัดส่วนคนจนในจังหวัด และดัชนีความก้าวหน้าของคนในจังหวัด (Human Achievement Index) รวมถึงสภาพภูมิศาสตร์ สภาพแวดล้อมตามบริบทของแต่ละจังหวัด เพื่อชดเชยหรือลดความแตกต่างของการจัดสรรงบประมาณระหว่างจังหวัดที่เกิดขึ้นบนพื้นฐานความเป็นธรรม

๔.๓ ส่งเสริมนโยบายและพัฒนาระบบการเงินระดับฐานราก (microfinance) เพื่อให้คนจนสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนอย่างทั่วถึง ส่งเสริมให้มีการพัฒนาการเงินที่เหมาะสมและเพียงพอสำหรับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น การอุดหนุนแบบให้เปล่า (grant) การอุดหนุนแบบสมทบ (matching grant) โดยพิจารณารูปแบบกลไกทางการเงินแบบ ๔-๓-๒-๑ มาใช้ในการดำเนินนโยบายพัฒนาชนบทใหม่ (ร้อยละ ๔๐ ที่รัฐบาลเป็นผู้สนับสนุน ร้อยละ ๓๐ ในรูปแบบของสินเชื่อ ร้อยละ ๒๐ ให้เอกชนร่วมลงทุน และร้อยละ ๑๐ ให้ชุมชนเป็นผู้ลงทุนสินทรัพย์ร่วม) และการให้กู้ยืมเงิน ทั้งนี้ รูปแบบของการสนับสนุนด้านการเงินและงบประมาณอาจมีความแตกต่างกันออกไปตามลักษณะของนโยบายและบริบทของแต่ละสถานการณ์

๔.๔ รัฐต้องจัดให้มีรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตซึ่งถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน สำหรับการดูแลกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางที่ไม่สามารถประกอบสัมมาชีพได้และเข้าไม่ถึงโอกาสการพัฒนา

๔.๕ ขยายขอบเขตการสนับสนุนของกองทุนหมู่บ้าน และกองทุนที่มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาชุมชนทุกกองทุนและยกระดับเศรษฐกิจฐานราก ให้ครอบคลุมการขจัดความยากจนตามยุทธศาสตร์ของพื้นที่ และการพัฒนาเพื่อสร้างความยั่งยืนในชุมชน ตามแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน Bio-Circular-Green Economy: BCG Model

๔.๖ เร่งรัดการปฏิรูปกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ ที่เป็นอุปสรรคต่อการขจัดความไม่เป็นธรรม เช่น ระบบจัดสรรและครอบครองที่ดิน ระบบภาษี ระบบบำนาญประชาชน ธรรมภิบาลตลาดที่กระจายโอกาสและรายได้สู่ท้องถิ่นและยกระดับเศรษฐกิจฐานราก การปกป้องอาชีพ ที่อยู่ ที่ทำกินของคนในพื้นที่ ขณะเดียวกันต้องระมัดระวังในการปรับแก้กฎหมายหรือระเบียบที่จะทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมและเกิดความเหลื่อมล้ำต่างๆ เช่น กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองพันธุ์พืชพื้นเมือง ความปลอดภัยทางชีวภาพ การจัดสรรคาร์บอนเครดิต การเป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (medical hub) ที่ไม่เน้นเฉพาะเรื่องการรักษาพยาบาล การนำเข้าขยะอุตสาหกรรม รวมทั้งโครงการพลังงานชีวมวลที่กระทบต่อสิทธิชุมชน และธุรกิจการจัดการขยะสารพิษที่มีผลต่อระบบสุขภาพชุมชน

มติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ

๑. เห็นชอบกรอบทิศทางนโยบาย และสาระสำคัญประกอบกรอบทิศทางนโยบายการจัดความยากจนตามแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน Bio-Circular-Green Economy: BCG Model: การยกระดับเศรษฐกิจครัวเรือนตามที่เสนอมา

๒. ขอให้มีการรายงานผลการขับเคลื่อนมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติต่อคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ และติดตามวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อพัฒนานโยบายสาธารณะให้สอดคล้องกับสถานการณ์ใหม่ ใน พ.ศ. ๒๕๖๖ และ พ.ศ. ๒๕๖๗